

1876.
NIU TIRENI.

HE PUKAPUKA NA MR. ALEXANDER MACKAY.

(TUKU MAI I TETAHI PIRE HOU MO Nga Whenua Rahui Maori.)

He mea hoatu ki nga Whare e rua o te Runanga Nui i runga i te Whakahaere a te Kawana.

Ko Mr. ALEXANDER MACKAY e tuhituhi ana ki te KAI TUHI o te Tari Maori.

E TA,—

Poneke, Akuhata 16, 1876.

He whakaatu tenei ki a koe kia mohio ai koe i runga i to kupu o te 11 o te marama kua pahuere nei kia mahia e au tetahi Pire hou mo nga whenua Rahui Maori, kua hanga etahi whakarerenga ketanga o te Ture o te tau 1873, kia whakaurua ki roto ki tetahi pire hou kia whakatuturutia i tenei nohoanga o te Paremete, he mea kia whakamaramatia te ahua pakeke ki te whakahaere o taua Ture.

Tenei te tauira o aua whakarerenga ketanga, a he whakamaramatanga tenei o nga tikanga o roto.

E whakaaetia nuitia ana e nga tangata kua whakamohio i a ratou ki nga tikanga o "Te Ture Whenua Rahui Maori, 1873," he ture taimaha rawa i runga i ana whakahaere te taea ai te whakahaere pai o nga Whenua Rahui Maori i roto i te Koroni.

Tuatahi, e whakaturia ana tetahi apiha i runga i te mana o te rarangi 6 tona ingoa ko "Te Komihana mo nga Whenua Rahui Maori." I runga i te rarangi 8 e whai mana ana tenei apiha ki etahi tikanga mo te whenua e hoatu ana kia tiakina e ia, a e tau ana ki a ia te whenua i runga i te rarangi 11.

I runga i te rarangi 7 e whakaturia ana tetahi Runanga Komihana, a ki te kore e whakaae rawa ratou e kore e taea tetahi meatanga ki tetahi wahi o tetahi Whenua Rahui Maori; a e apititia ana e te rarangi 19 kia whakaae rawa te Kawana ka mana ai nga tukunga whenua katoa e whakaaetia ana e taua Runanga, no reira ka tupu etahi raruraru ke atu etahi tikanga whakaroa i te whakariterite, tetahi hoki he whakararuraru kau i te Kawana me ana hoa tohutohu ki nga mea o nga kainga kahore nei e mohiotia nuitia ana e ratou, ahakoa tino whakamaramatia nga tikanga o ia mea; a e waiho ana hoki hei take whakapae he mea whakahoa mehemea ka whakaaetia ki tetahi hoa tetahi rihi a ka kore e whakaaetia ki tetahi tangata e whakaaro ke ana.

Ka kitea i runga i nga kupu i runga ake nei ka ahua tu-a-he te Komihana, a ko nga arainga i ana mahi kahore e tika i runga i tona tu i tona ritenga ki te whenua.

Tuatahi e whakawhiwhia ana ia ki etahi mana nui, na ka tangohia ohoreretia aua mana notemea ka waiho ana mahi ki raro ki te mana o tetahi Runanga Komihana, na ko ia tetahi o ratou e rite tonu ana tona mana ki to ratou.

Na, e toru hoki nga huarahi e taea ai i runga i te Ture te arai i te whakahaeretanga o nga Whenua:

1. Tera pea ko nga tangata o taua Runanga ehara i te tangata e pai ki te whakangawari i a ratou i runga i ta ratou mahi; a, tetahi hoki, he tangata pea e ngawari noa iho.

2. Ka ahei te Komihana i runga i tona mana hei kaitiaki mo te whenua ki te whakaae kia whakamana te mahi a te Runanga mehemea ko ia i roto i te taha tokoiti.

3. Ka ahei te Kawana ki te pupuri i tana whakaaetanga, i runga i te rarangi 19, kia whakaputaina he rihi e whakaaetia ana e te Runanga.

Tetahi whakahe tuturu ko te hanganga o te Runanga whakahaere. E watea ana te huarahi mo nga hiahia a te tangata, a kahore e taea ana te mea e hiahitia ana ara kia whai reo nga Maori ki te whakahaere i o ratou whenua. Ka whakamana kau i a A. B. C. he tangata Maori ki te whakahaere i runga i ta ratou whakaae ake i nga whenua o nga iwi ke ehara nei i to ratou iwi ake, kahore nei o ratou tikanga i rite. Mehemea i tono whakahaeretia nga tikanga o te Ture o te tau 1873, kua puta nga puhaehae-a-iwi i runga i te pokanoa a nga tangata Maori o taua Runanga ki nga whenua o etahi atu iwi, notemea ko tenei iwi ko te Maori ekore rawa e pai kia pokanoa te tangata ke ki tona whenua.

Kahore te Ture o te tau 1873 i whakaatu i te rerenga ketanga o nga tikanga Whenua Rahui Maori, e rere ke nei nga ahua, mo nga tikanga e tau ana ki reira, ara nga whenua e mau ana ki te Kawana i runga i te mana o nga Ture o naiane, i whakatapua e te Whakaminenga o Niu Tireni i mua ranei, i wehea ranei e te Kawanatanga mo nga tikanga maori otira kahore he mana whakahaere i nga maori me nga whenua i kapea ki waho o nga hoko e nga maori, a kua tau ki raro ki te mana o "Te Ture Whenua Rahui Maori, 1856, i runga i te whakaae a nga tangata no ratou nga whenua, he whenua pera ranei ka kawea mai a mua ake nei ki raro ki te mana o tetahi Ture e whai mana mo te whakahaere i nga Whenua Rahui Maori.